

1. Кузьміна М. Юридический конфликт: теория и практика разрешения. М. : Юрлитинформ., 2008. 245 с.
2. Максуров А.А. Медиация в праве: вопросы определения понятия. *Юстиция*. 2013. № 12. С. 60–63.
3. Земельне право : підруч. / За ред. В. І. Семчика і П. Ф. Кулинич. К. : Ін Юре, 2001. С. 236.
4. Шемшученко Ю. С. Земельні спори . *Юридична енциклопедія*. К. : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана. К., 1999. Т. 2. С. 590-591.
5. Шахрай І.С. Дозвіл (врегулювання) земельних спорів як спосіб захисту суб'єктів земельних відносин. *Актуальні проблеми юридичної освіти в контексті навчання альтернативного врегулювання спорів як підходу до забезпечення прав людини* : зб. матеріалів. Міжнар. наук.-метод. конф. (м. Мінськ, 29 листопада – 3 грудня 2016 р.). Мінськ : БДУ, 2016. С. 168-176.

Сергій ІСЛАНКІН

старший викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Вікторія СЕНЬКО

викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**ПОДАТКОВИЙ КОМПРОМІС АБО ПІДСТАВИ ЗВІЛЬНЕННЯ
ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ
ПОДАТКІВ, ЗБОРІВ (ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПЛАТЕЖІВ)**

25 грудня 2014 року Верховною Радою України було ухвалено Закон України № 63 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей уточнення податкових зобов'язань із податку на прибуток підприємств та податку на додану вартість у разі застосування податкового компромісу», що започаткував інститут податкового компромісу в Україні і став підставою звільнення від відповідальності платників податків за умови добровільного декларування ними податкових зобов'язань з ПДВ та податку на прибуток підприємств.

Мета дослідження полягає у визначенні процедури податкового компромісу або звільнення від кримінальної відповідальності за ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів).

Питання реформування податкової системи ґрунтовно досліджувалися у працях З. Варналія, О. Германової, Д. Гетманцева, О. Зварич, А. Крисоватого, Л. Лисяк, І. Лютого, Д. Серебрянського, Ю. Сибірянської, О. Смірної, А. Соколовської, Л. Тарангул, В. Федосова, І. Чугунова, К. Швабія, Л. Шемаєвої та ін. видатних вітчизняних науковців.

Застосування процедури податкового компромісу або її аналогів у податкових правовідносинах, як однієї з можливих спроб виведення економіки з «тіні» простежується у фіскальній політиці Європейських країн та США. Добровільна акція декларування недоплачених до бюджету платежів – це певний компроміс між державою та платниками податків, результатом якого є взаєморозуміння та як наслідок – надходження коштів до бюджету.

Що ж таке податковий компроміс? Згідно з підрозділом № 9-2 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України, податковий компроміс – це режим звільнення від юридичної відповідальності платників податків та/або їх службових осіб за зниження податкових зобов'язань із податку на прибуток підприємств та/або податку на додану вартість за будь-які податкові періоди до 1 квітня 2014 року з урахуванням строків давності, встановлених статтею 102 Податкового кодексу України (далі – ПКУ) [1].

Платник податків, який вирішив скористатися процедурою податкового компромісу, під час дії податкового компромісу за такі податкові періоди має право подати відповідні уточнюючі розрахунки податкових зобов'язань із податку на прибуток підприємств та/або податку на додану вартість, в яких визначає суму завищення витрат, що враховуються при визначенні об'єкта оподаткування податком на прибуток підприємств та/або суму завищення податкового кредиту з податку на додану вартість.

До того ж, сума заниженого податкового зобов'язання з податку на прибуток підприємств та (або) податку на додану вартість сплачується в розмірі 5 % такої суми, а 95 % суми заниженого податкового зобов'язання з податку на прибуток підприємств та (або) податку на додану вартість вважаються погашеними, штрафні санкції не застосовуються, пеня не нараховується.

Сума погашеного податкового зобов'язання з податку на прибуток та/або податку на додану вартість в розмірі 95 відсотків внаслідок застосування податкового компромісу не враховується для визначення об'єкта оподаткування податком на прибуток підприємств.

Податковий компроміс вважається досягнутим після сплати платником податків узгоджених податкових зобов'язань. Після досягнення податкового компромісу, такі зобов'язання не підлягають оскарженню та їх розмір не може бути змінений в інших податкових періодах.

У разі досягнення податкового компромісу перевірки щодо податку на прибуток підприємств та (або) податку на додану вартість за уточненими операціями у наступних періодах за зазначеними податками контролюючими органами не проводяться [1].

Діяння, вчинене платником податків або його службовими особами, що призвело до заниження його податкових зобов'язань з податку на прибуток підприємств та (або) податку на додану вартість, якщо такі податкові зобов'язання уточнені за процедурами застосування податкового компромісу та сплачені до бюджетів, не вважається умисним ухиленням від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів).

За порушення податкового законодавства України передбачено фінансову відповідальність, адміністративну відповідальність, передбачену статтею 163-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення, за порушення порядку ведення податкового обліку, а також кримінальну відповідальність, передбачену статтею 212 Кримінального Кодексу України (далі – ККУ), за умисне ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів).

Відповідно до ч. 1 ст. 212 ККУ, умисне ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), що входять до системи оподаткування, введених у встановленому законом порядку, вчинене службовою особою підприємства, установи, організації, незалежно від форми власності або особою, що займається підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи чи будь-якою іншою особою, яка зобов'язана їх сплачувати, якщо ці діяння призвели до фактичного ненадходження до бюджетів чи державних цільових фондів коштів у значних розмірах [2].

Законом України № 63 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей уточнення податкових зобов'язань з податку на прибуток підприємств та податку на додану вартість у разі застосування податкового компромісу», статтю 212 ПКУ доповнено частиною 5, згідно якої, діяння, передбачені частинами першою – третьою статті 212 ПКУ, не вважаються умисним ухиленням від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), якщо платник податків досяг податкового компромісу відповідно до підрозділу 9² розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України» [1; 3].

Звільнення від кримінальної відповідальності здійснюється в порядку, передбаченому Кримінальним та Кримінальним процесуальним кодексами України, оскільки діяння, вчинене платником податків або його службовими особами, що призвело до заниження його податкових зобов'язань з податку на прибуток підприємств та (або) ПДВ, якщо такі податкові зобов'язання уточнено за процедурами застосування податкового компромісу та сплачено до бюджетів, не вважається умисним ухиленням від сплати податків, зборів (п. 10 Закону № 63, ст. 212 КК) [2; 3].

Відповідно до вимог п. 9 статті 284 Кримінального процесуального кодексу України, кримінальне провадження та провадження щодо юридичної особи закривається стосовно податкових зобов'язань особи, яка вчинила дії, передбачені статтею 212 Кримінального кодексу України, досягнутий податковий компроміс відповідно до

підрозділу 9-2 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України [2; 4].

Необхідно враховувати, що застосування податкового компромісу не виключає притягнення до відповідальності за кримінальні правопорушення, передбачені іншими статтями Кримінального кодексу України (зокрема, ст. ст. 364, 358 та ст. 366 Кримінального кодексу України). Практичне застосування норм Кримінального кодексу України, Кримінального процесуального кодексу України та Податкового кодексу України, дозволяє стверджувати про неможливість закриття кримінального провадження, у зв'язку з досягненням податкового компромісу щодо складів кримінальних правопорушень, які не визначені ст. 212 КК України.

Застосування податкового компромісу є звичною справою для багатьох іноземних країн та особливо популярне серед платників податків – транснаціональних корпорацій. Такий податковий компроміс досягається, зокрема, за допомогою здійснення податкового врегулювання між платником податку та податковим органом держави.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що поняття податкового компромісу значно ширше від поняття податкового компромісу, закріпленого в чинному Податковому кодексі України. Підміна податкового компромісу звичайною податковою амністією, яка на практиці не забезпечила повного звільнення службових осіб платників податків від кримінальної відповідальності – це шлях, який не сприятиме успіху. Безперечно, наслідком податкового компромісу виступає податкова амністія, яка звільняє платника податків від формальних негативних наслідків досягнення компромісу. Проте податковий компроміс є значно ширшим поняттям, що включає різні механізми ефективної та взаємовигідної взаємодії між платником податків і податковими органами як на етапі спірних правовідносин, так і до моменту їх виникнення.

1. Податковий кодекс України: прийнятий Верховною Радою України від 02.12.2010 р. № 2755-VI: станом на 21.11.2021 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

2. Кримінальний кодекс України: прийнятий Верховною Радою України від 05.04.2001 р. № 2341-III: станом на 04.10.2021 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

3. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей уточнення податкових зобов'язань з податку на прибуток підприємств та податку на додану вартість у разі застосування податкового компромісу: Закон України від 25.12.2014 р. № 63-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/63-19#Text>.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України: прийнятий Верховною Радою України від 13.04.2012 р. № 4651-VI: станом на 04.10.2021 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

Зоя КАЛІНІЧЕНКО

доцент кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат економічних наук, доцент

ПИТАННЯ ВРЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ТА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ ЗА ПРОЦЕДУРОЮ МЕДІАЦІЇ

Досвід показує, що вміння домовлятися стає прерогативою не тільки дипломатів й політиків, а й юристів, бізнесменів та майже всіх соціальних верств населення. За науковою термінологією «медіація» (англ. mediation – посередництво) – це вид альтернативного врегулювання спорів, метод вирішення спорів із залученням посередника, що допомагає сторонам конфлікту налагодити процес комунікації та проаналізувати конфліктну ситуацію таким чином, щоб вони самі змогли обрати той варіант рішення, який би задовольняв інтереси і потреби усіх учасників конфлікту. На відміну від формального судового чи господарського процесу, під час медіації сторони доходять згоди самі – медіатор не приймає рішення за них.

Існує розподіл відповідальності: сторони несуть відповідальність за прийняття рішення та його виконання, медіатор – за дотримання правил та принципів процедури, а також за правомочність сторін й неформальність та гнучкість процедури медіації.